СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК | UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIX. Ч. 118. Джерзи Сити, Н. Дж., пятниця, 22. травня 1931. VOL. XXXIX. No. 118. Jersey City, N. J., Friday, May 22, 1931. THREE CENTS.

ЛІКВІДУЮТЬ 53 ВІЙСКОВІ СТАНИЦІ, ВАРТОСТИ $22,000,000

ВАШИНҐТОН. — Департамент війни видає розпорядження в справі закриття 53 військових станиць. Вартість зліквідованих будинків виносить $22,000,000. Зроблено це задля ощадности.

Президен Гувер забирається тепер до департаменту почти і хоче й там поробити ощадности, бо почтовий дефіцит виносить за біжучий рік $140,-000,000.

„НОВИ СВЯТ" ПРО ПОЛЬСЬКІ ЗВІРСТВА.

НЮ ЙОРК. — Нюйорський польський часопис „Нови Свят" помістив у числі з середи, 20. травня, згадку про видану Обєднанням книжку про польські звірства й нарікає, що Поляки нічого не роблять, а тільки радять, а Українці пускають у світ книжку на 520 сторін, оброблену з великим накладом праці, яка шкалює Польщу на кождім кроці.

ЗНАЙДЕНО ТІЛО ВЧЕНОГО ДОСЛІДНИКА.

ВЕСТ СТЕЙШЕН (Ґренляндія). — Знайдено тіло німецького професора Альфреда Веґенера, дослідника Ґренляндії. Тіло було зашите в два коци і спочивало в гробі зі снігу.

Веґенер лежав як живий, з погідним виразом лиця, хоч від його смерти минуло богато місяців. Тіло було замерзле. Поховав його товариш, Ґренляндець Размус, котрий теж загинув і за котрого тілом шукають.

САМОГУБСТВО СЛАВНОГО АРТИСТА.

НЮ ЙОРК. — Ралф Бартон, відомий карикатурист, поповнив самогубство. З його записки виходить, що причиною самогубства була його любов до Шарльоти Монтерей, його бувшої жінки, котра з ним розвелася й вийшла заміж за письменника Юджіна О'Ніля.

Бартон заробляв величезні суми грошей, але й пускав їх в марнотравний спосіб. Він сам сказав, що це є великим нещастям для артиста, коли він заробляє забогато грошей.

Мав він 40 літ і був чотири рази жонатий.

МОДЕРНИЙ ПЕРЕХІД ЧЕРЕЗ ДЕЛЯВАР.

ВАШИНҐТОН'С КРОСІНҐ (Пенсилвенія). — Якби так Вашинґтон встав з гробу, то не міг би надивуватися, яка це легка тепер справа — перевести військо через Делявар. Колись доводилося йому переводити жовнірів, голодних, хорих і виснажених, серед зимна й снігу, серед ночі й криг, а тепер переведено полк з жовнірами і гарматами та мулами на алюмінієвих понтонах дуже скоро, тихо й безпечно, без ніяких перешкод.

НЕ СВЯТКУВАЛИ СВЯТА НЕЗАЛЕЖНОСТИ.

ГАВАНА. — Отсе перший раз, від часу як Куба стала републикою, не святковано свята незалежности. По вулицях ходили узброєні жовніри і не допускали до ніяких зібрань. Уряд заказав святкування, бо боявся протиурядових демонстрацій.

КАНАДА ЗАЖУРЕНА.

ОТАВА. — В квітні вивезено з Канади напитків на суму $169,000. Це занепокоїло уряд, бо минулого року вивезено в тім самім місяці тих напитків на $2,178,000.

Кажуть, що цьому винна умова заключена між Канадою і Злученими Державами, на підставі якої не вільно випускати з канадійських пристаней кораблів з алькоголем, призначеним для Злучених Держав.

НОВИЙ КОДЕКС ПРАЦІ.

МЕКСИКО СІТИ. — Палата послів має приняти новий кодекс праці, виготовлений представниками капіталу і праці, який є компромісом, узглядаючим обопільні інтереси.

ЗА МИТНУ ЮНІЮ.

САНТІЯҐО (Чіле). — Міністер заграничних справ, Плянет, пропонує міжамериканський митний союз, як засіб до ліквідації економічної депресії американських держав.

НЕ ЗНАЮТЬ ВАРТОСТИ ЧАСУ.

НЮ ЙОРК. — Лютеранські місіонарі, які працюють в Індії, подають, що годі навчити індійських дітей, як бавитися, а дорослих, як працювати.

Але найтажче вчити Індусів зрозуміти вартість часу.

АРҐЕНТИНА СКЛОНЮЄТЬСЯ ДО ФАШИЗМУ.

МОНТЕВІДЕО. — Держави Полудневої Америки глядять з великою цікавістю на події в Арґентині, бо надіються, що провізоричний президент, Урібуру, стане вкоротці диктатором на взір італійського Мусолінія.

ВОЗДУШНА ФЛЬОТА НАД ШИКАҐОМ.

ШИКАҐО. — Задля мраки не видно було добре цілої паради 650 военних літаків, які прилетіли до Шикаґа з Дейтон, Огайо, й осіли на пятьох летничих полях у ріжних сторонах міста.

НОВЕ УКРАЇНСЬКЕ ТОВАРИСТВО В ЕДМОНТОНІ.

Гурток українських громадян в Едмонтоні постановив зорганізувати всіх місцевих українських купців, промисловців і професіоністів в одно товариство, яке мало би за завдання піддержувати та підносити економічний рівень албертійських Українців та нести всяку можливу моральну й матеріяльну поміч українським підприємствам у цій провінції.

ПОСОЛ ДОМАГАЄТЬСЯ ДЕРЖАВНОЇ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ ДЛЯ ГОРОЖАН.

Ліберальний посол із Сейнт Бонифес, Манітоба, д-р Дж. П. Говден, домагався в домініяльнім парляменті створення федеральної державної системи для забезпечування бідніших мешканців Канади в ліки.

Багацтво Канади, говорив він, повстало наслідком праці народу й це багацтво та добробут країни зовсім залежать від здоровля й сили мешканців. Діти від здорових родичів будуть також здорові в добрих обставинах, а діти від слабих бувають звичайно тягаром для держави.

ВИТВІР ЕЛЄКТРИЧНОЇ СИЛИ ДЛЯ ЗАЛІЗНИЦЬ З ГОРІЮЧОГО ГАЗУ.

Головний директор фірми „Корбін Колиріс", Крокер, говорив на конвенції краєвих торговців паливом у Спокейні, Ваш., що природній ґаз, який горить тепер на нафтових полях Торнер Велий біля Келґарів, можна використати на електрифікацію канадійських залізниць.

Він сказав, що управи канадійських залізниць годяться на його пропозицію витворювати з того ґазу електричну силу й правдоподібно внедовзі черпатимуть ту силу з того дешевого джерела.

ЗАКИДАЄ КАНАДІ НЕДОДЕРЖАННЯ УХВАЛ ВЕРСАЙСЬКОГО ДОГОВОРУ.

На річних зборах Товариства Прихильників Союза Націй у Торонті, вініпеґський домініяльний посол з партії праці, Дж. С. Вудсворд, заявив у своїй промові, що Канада не виконала ухвал версайського договору відносно забезпечення робітничих прав.

Канада не впровадила ще загального вісім-годинного дня праці у всіх індустріях, не означила мінімума заробітньої платні, яке давалоб змогу місцевому робітникови відповідно жити, не заборонила праці дітей і не дала прав, які забезпечувалиб орґанізування праці.

ЦІКАВИЙ ПРИСУД.

В Реджайні (Канада) судили якогось вломника з Мусджьо і суддя видав альтернативний присуд. Він дав вломникови до вибору: два роки тюрми, або один рік вязниці і 10 буків. Очевидно, вломник вибрав рік вязниці і 10 буків. Є це небувалий досі прецедент у тому суді.

ГЛУПИЙ ЗАКЛАД.

В селі Бродніцка, на Виленщині, якийсь Микола Леоньчук заложився з одним добродієм, що він сам зоперує собі живіт. І справді заклад виграв, але по кількох годинах помер, бо зоперований живіт зшивав заржавленою голкою, наслідком чого дістав затроєння крови.

УКРАЇНСЬКА ПІСНЯ НА РАДІЮ В РОЧЕСТЕР, Н. Й.

В неділю, 24 травня, в годині 2.30 до 3-тої, Рочестерський Громадський Хор під проводом Л. Сорочинського відспіває з радіо стації W. H. A. M. слідуючу програму:

1) Добрий вечір тобі — Стеценка; 2) Ой діду мій, Пархоме — Степового, сольо п. М. Климців; 3) А в тому садку — Леонтовича; 4) Страшний суд — Демуцького, солісти: Ю. Січинська, М. Климців, І. Головко й І. Мелех; 5) Мак — Леонтовича; 6) Колискова — Кошиця, сольо п. Ю. Січинська; 7) У полі береза — Кошиця; 8) Зайко — Кошиця.

БОРОТЬБА МІЖ ДУХОБОРАМИ В КАНАДІ.

Від довшого часу невідомі особи палили публичні школи в місцевостях, заселених російськими релігійними сектантами, що звуться духоборами. А недавно вчинено кілька невдатних атентатів на провідника тієї секти, Петра Вереґіна Молодшого.

Поліційні чинники підозрівають, що всі злочини поповнює радикальна ґрупа духоборів, звана Синами Свободи. Більша часть духоборів під проводом Вереґіна починає більше пристосовуватися до канадійського життя, реформує деякі свої сектантські засади й тому підозріння може бути якраз слушним, бо Сини Свободи дуже противляться всякій реформі своєї секти.

Остаточно, коли недавно невідомі люди підложили бомби під гробівець, в котрім спочиває батько теперішнього духоборського провідника, які експльодували й ушкодили гробівець, поступовіцій ґрупі духоборів було вже цього забагато й вона почала викидати Синів Свободи зі своїх кольоній. Колиж ці не давалися викинути, тоді на приказ Петра Вереґіна з деяких духоборських місцевостей у Брітіш Колюмбії перевезено річі та майно Синів Свободи до Порто Ріко, щоби в той спосіб змусити їх забратися. Наслідком того багато Синів Свободи опустило оселі, одначе частина все таки не хоче вступитися, хоч опинилася без засобів до життя. В справу вмішався провінціональний уряд, який став по стороні ґрупи Вереґіна.

МАНІТОБА ПОТРЕБУЄ 100,000 ДОЛЯРІВ НА ЗАКУПНО НАСІННЯ ДЛЯ БІДНИХ ФАРМЕРІВ.

Після недавньої ухвали домініяльного парляменту уряд має дати провінціям позичку на на закупно збіжа на насіння для бідних фармерів. Кожній муніципал дає урядови „промісори нот" на одержану суму на закупно збіжа на насіння, а кожний фармер, що одержує те насіння, дає від себе „промісори нот" муніципалови.

Сама Манітоба потребує на закупно насіння понад сто тисяч долярів, з чого найбільше потребує муніципал Портедж ля Прері, бо аж 25 тисяч долярів.

В БРАЗИЛІЇ ВІДКРИЛИ ПОКЛАДИ ЗОЛОТА.

З Ріо де Жанейро повідомляють, що у бразилійському стейті Мінас Ґерес відкрили поклади золота. Ця вістка так зелектризувала Бразилійців, що вони тисячами спішать до згаданого стейту, щоби почати пошукування за золотом.

НАМАГАНЕ САМОВБИВСТВО ВЯЗНЯ.

В поліційних арештах при вул. Яховича у Львові арештований Адам Габнер пробив собі ножем груди в околиці серця. Його арештували під замітом волокитства і тому, що слідство тягнулось на його думку надто довго, він попав у такий нервовий розстрій, що хотів відобрати собі життя. Адама Габнера вратували і звільнили.

НОВІ РОЗКОПКИ В СЛОВАЧЧИНІ.

Проф. д-р А. Лібус з німецького університету в Празі розслідив нові розкопки в місцевости Нова Золя на південнім підніжжю Татр. Там у двох печерах знайдено дуже богато костомах печерного медведя. На кістках були очевидні сліди обрібки і вогню, що могли походити лиш від передісторичних людей. На черепах печерних медведів видно виразні поранення від ударів. Тому, що ніде близько не знайдено людських кістяків, то проф. Лібус думає, що згадані печери не були постійним житлом передісторичним мисливих. Лиш переходово задержалися в них ловці печерних медведів. По докладнім і основнім прослідженню костей проф. Лібус прийшов до переконання, що люди, які полювали на печерних медведів, мусіли жити в теплішім періоді квартеру (до нього зачисляють учені ґеольоґи ледову добу й найновішу добу, в якій ми живемо), правдоподібно в однім з міжледових часів.

ШТУЧНА ВОВНА.

Всі дотеперішні штучні текстильні матерії недомагають під двома оглядами. Їх хемічний склад ріжниться тим від складу природних матерій, що штучні не мають в собі азоту (N). Друга ріжниця лежить у внутрішній структурі, яка є обумовлена природним ростом. В останнім часі вдалося шкіряному хемікови, проф. Берґманови, штучно продукувати текстильні матерії, що мають в собі азот. Вийшов він від коляґену (складники кістної й хрястної ткані), глютини, це є клею й желятини, та кератини (рогової субстанції). Нова штучна матерія є більше подібна до всіх дотеперішних штучних шовків. Однак ледви чи колись комусь вдасться „підробити" штудерну структуру орґанічних текстильних матерій.

САМОВБИВСТВО В ЛІЧНИЦІ КАСИ ХОРИХ.

У Варшаві в лічниці Каси Хорих оперували вагітну жінку урядовця, Софію Цабжицьку. Операція вдалась, але Цабжинська була так поденервована операцією, що незамітно вийшла в ночі на коритар, скочила з вікна другого поверха і згинула.

ТАЄМНИЧЕ ВБИВСТВО КОЛО ХОДОРОВА.

В ночі з 19-го на 20-го квітня невідомий тип підкрався під вікно хати Еміля Шоровари і цільним крісовим вистрілом убив Станислава Підсадочного, який мешкав у Шоровари. Поліція веде в цій справі слідство. Вбийник і причина вбивства невідомі.

РОБІТНИКИ ОТРУЇЛИСЯ ДЕНАТУРОВАНИМ СПІРТОМ.

В Ризі 8 робітників отруїлися денатурованим спіртом. Пятьох з них уже померло.

БЕЗРОБІТТЯ ЗА РІК ПОДВОЇЛОСЯ

ПО ОБЧИСЛЕННЮ ІНТЕРНАЦІОНАЛЬНОГО РОБІТНИЧОГО БЮРА ТЕПЕР БЕЗРОБІТНИХ У ЦИВІЛІЗОВАНИХ ДЕРЖАВАХ Є 20,000,000.

ЖЕНЕВА (Швайцарія). — Альберт Томас, директор Інтернаціонального Робітничого Бюра, обчислив, що за останній рік скількість безробітних у цивилізованих країнах піднеслася з 10 міліонів минулого року до 20 міліонів. Це він зазначує в своїм довгім рапорті до робітничої конференції, яка має зібратися в Женеві 28 травня, щоб обговорити справу світового бізробіття. В рапорті говориться, що лише в двох таких інтустріяльних країнах, як Злучені Держави й Німеччина, скількість безробітних перевищує 10 міліонів.

Назагал у всіх країнах спостерігається за останній рік збільшення скількости безробітних; лише в Данії, Естонії, Латвії, Норвеґії та Ірляндії такого збільшення в останнім році не було.

Про Радянську Росію рапорт говорить, що там большевики рекрутують робітників для виконання пляну пятилітки, а тому про безробіття там не можна говорити.

ШУКАЮТЬ ПОРАТУНКУ З ЕКОНОМІЧНОЇ КРІЗИ.

ЖЕНЕВА (Швайцарія). — Комісія, що студіює справу утворення европейської юнії пильно обговорює справу економічної крізи, що охопила ввесь світ. У цій комісії приймає участь також радянський делеґат Літвінов, який вніс проєкт мирного економічного співжиття капіталістичних держав з комуністичною Росією. Літвінов заявляється за усунення з міжнародного економічного життя системи конкуренції та міждержавної економічної боротьби.

Комісія до підготовки конференції по обезброєнню держав одноголосно ухвалила скликати таку конференцію в лютім 1932 року в Женеві.

ПОЛЬСЬКА ПОЛІЦІЯ ВБИВАЄ СТРАЙКАРІВ.

ВАРШАВА (Польща). — Минулого понеділка розпочався страйк вуглевих майнерів у яворських майнах недалеко Кракова. Страйк вибух задля зменшення робітництву заробітної платні. При участи представника міністерства праці скликано спеціяльну конференцію з представників від робітників та власників майнів, щоб на ній полагодити конфлікт.

В той час робітники, підюджувані комуністичними аґітаторами, які закликали до затоплення водою майнів і не погоджуватися на зменшення платні, старалися дістатись до майнів. Поліція й охорона майнів стріляла в робітників. Притім убито чотирох страйкарів і кількох поранено.

БОЛЬШЕВИЦЬКА КАТОРГА.

ЛОНДОН (Анґлія). — Ґазета „Ди Лондон Таймс" закінчила друкувати серію статей про примусову працю на радянських лісних роботах, а разом з тим ґазета подавала також матеріял про працю арештантів у радянських вязницях та в ріжних спеціяльних карних таборах. Ґазета стверджує, що ні разу, навіть у найгірші часи царату, не було так багато увязнених робітників та селян у російських вязницях, засланих на Сибір, чи в інші місця на каторжну працю, як тепер.

Система большевицької вязничної праці та праці в ріжних таборах концентраційних, або навіть „вільна" в місцях заслання, ведеться в страшний, вимотуючий останні людські сили спосіб. Крім того ґазета подає, що останніми часами скількість вязнів у радянщині без перерви збільшується.

КОМУНІСТИЧНІ ЗАВОРУШЕННЯ В ШВЕЦІЇ.

КОПЕНҐАГА (Данія). — Тут одержано відомости про кріваву комуністичну демонстрацію, яка відбулась у Стокгольмі. Підчас цієї демонстрації поранено 31 осіб, між ними 11 поліцаїв, які старалися втихомирити демонстрантів.

Арештовано 14 найбільше активних демонстрантів, що підбурювали до ексцесів. Серед арештованих знаходяться один Німець і один Поляк, що прибули до Стокгольму як делеґати Третього Інтернаціоналу для орґанізації комуністичних заворушень.

ЗНАЙШЛИ РИМСЬКИЙ ОРҐАН.

БУДАПЕШТ (Угорщина). — Підчас розкопки руїн старовинного римського міста недалеко від Будапешту знайдено в однім згорілім домі римський орґан. Цей старовинний музичний приряд добре зберігся, бо підчас пожежі дому провалився крізь підлогу в пивницю. Він є 6 стіп високий і 6 стіп довгий. Має добрі металеві, сріблом прикрашені голосові труби.

З прибитої на орґані таблички видно, що він збудований біля 228 року до різдва Христа, отже має понад 2,000 років віку. Зроблений він на замовлення маґістра міста Аквінум, Кая Юліюса Вікторіянуса, який подарував його Вульови Універсови. Професор Надь, що переводить розкопини, каже, що це був хабар від Вікторіянуса за вибори його маґістром міста.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За оголошення редакція не відповідає.
За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
Тел. „Свободи", Montgomery 5—0498. Тел. У. Н. С.: Montgomery 5—1838.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ВИЛСОН і „ПАЦИФІКАЦІЯ".

Бувший американський президент Вилсон заважив у своїм часі на відбудові польської держави. Відроджена Польща стала вимогою, без якої Вилсон не міг припустити закінчення світової війни.

За те діждався він по своїй смерти відплати. Ото коштом Падеревського побудовано йому в Познані величавий памятник, якого святочне відкриття призначено на день 4 липня, себто на день найбільшого американського державного свята.

Зприводу відкриття цього памятника Польща вже заздалегідь робить великий шум, запрошуючи на це свято ріжних визначних Американців, а між іншими і вдову по президенті Вилсоні. Все те звернене на те, щоби настроїти американську публичну опінію прихильно до Польщі, щоби грати на американськім сентименті, представляючи пошану Польщі до Америки і її ідеалів.

Та саме ця подія заставляє нас, Українців, в краю і тут в Америці, поробити заходи, щоби зприводу відкриття памятника Вилсонови в Познані виринула на верх та велика кривда, яка повстала при відбудові Польщі. Бо Польща повстала дорогою насильства й ошуства. Саме Польща є тим краєм, який сплюгавив усі високі ідеали американського президента. Саме Польща, загарбавши українські, литовські й білоруські землі, зігнорувала оту постанову американського сенату, в якій було підчеркнено, що Польща має бути відбудована тільки на тих землях, які є без усякого сумніву польськими, на яких польський елемент творить абсолютну більшість.

І коли сьогодня Польща хоче віддавати Вилсонови й американському народови подяку за відбудову теперішньої Польщі, то ця подяка, отой памятник для Вилсона в Познані, є нічим іншим, а тільки зневагою, бо свідчить хіба про те, що Польща зломила все те, що заповіли президент Вилсон і американський сенат.

І іронією є те, що в руку Вилсона на памятнику вложено зшиток з Версальським договором, бо отсей договір являється найбільшою кривдою не тільки для українського народу, але й для богатьох інших. Він є сьогодні нещастям цілої Европи. Його навіть Америка не признала.

Наслідком відбудови Польщі й Версальського договору є між іншим і недавна польська „пацифікація". А чейже годі погодити „пацифікацію" з памятником Вилсонови, великому ідеалістови і проповідникови права самоозначення народів. Та тепер треба їх злучити, щоб Америка знала, хто це ставить памятник.

В. Богуш.

Господарська незалежність України.

Господарська роля та потужність кожної нації залежить передовсім від тих богацтв, що вона їх посідає, від нагромадження капіталу та від всебічного розвитку виробничих сил в країні, від географічного її положення, а рівнож від мілітарної могутности нації.

Природні богацтва розподілені на землі дуже нерівномірно, а тому у світовому господарстві найбільшу ролю відограють ті країни, які посідають вугіль, нафту, залізну руду та ріжні кольорові металі. Не дивно, бо якраз ці природні богацтва являються базою для розвитку металюргії, машинобудівництва та ріжного роду перевозу (залізниці, пароплавство, автотранспорт і т. д.).

Українська нація з цього погляду мала щастя опанувати такі простори Сх. Европи, які забезпечують їй можливість стати досить могутньою промисловою країною, коли вона спроможеться здобути собі незалежну державність. Адже вже й нині лише совітська Україна (разом з Кримом посідає 432 тисячі кв. кільм. та має до 32 міл. населення) добуває річно понад 40 міліонів тон вугля, 8 міл. тон залізної руди та 4 міл. тон чавуну.

Себто у добуванню вугля совітська Україна нині займає 5 місце в Европі і 6 у цілому світі, у добуванні залізної руди 4 в Европі і 5 у світі, а в продукції чавуну 4 або 5 місце в Европі і 5 або 6 у світі. Тимчасом не слід забувати, що розбудова української важкої промисловости відбувається досить швидко. Так в 1931 р. совітська Україна за пляном має видобути не менше 56 міл. тон вугля і до 10 міліонів тон залізної руди та виробить понад 5 міліонів тон чавуну. Невиключено також, що в 1933 р. совітська Україна добуватиме не менше 80 міліонів тон вугля та понад 15 міліонів тон залізної руди і вироблятиме коло 10 міліонів тон чавуну. У звязку з цим через три роки совітська Україна у добуванню вугля займе мабуть четверте місце у світі (після Злучених Держав, Великобританії та Німеччини), у добуванні залізної руди третє (після Злучених Держав та Франції), а в продукції чавуну третє або четверте (після Злучених Держав, Німеччини та мабуть Франції), бо не слід забувати, що важка промисловість европейських країн і навіть Америки з причини нинішної затяжної господарської крізи розбудовується мляво або навіть зовсім не розвивається.

Звичайно ці галузі української важкої промисловости поширюються так швидко тому, що значні частини українського вугля, чавуну та криці вивозить Москва з совітської України для розбудови російської машинобудівельної промисловости та взагалі для своїх інших потреб. Проте не слід забувати, що коли Україна стане незалежною державою та обєднає всі українські землі (за межами совітської України, а саме в Росії знаходиться понад 200 тисяч кв. кіл. українського простору з населенням до 9 міліонів душ та під польсько-румунським пановванням має до 200 тисяч кв. кілм. з населенням понад 10 міл.), то передусім для задоволення власних потреб країни з простором до 860 тисяч кв. клм. та з населеням понад 50 міл. душ з часом доведеться побільшити видобуток вугля до 150 міл. тон, видобуток залізної руди до 25 міл. тон, а виробництво чавуну до 20 міл. тон.

Адже сьогодня совітська Україна, перебуваючи в кольоніяльному становиці, посідає занадто малу машинобудівельну та електро-технічну промисловість, дуже мало забезпечена залізничою колією та майже не має торговельної фльоти і автоперевозу. Разом з тим українська легка промисловість за винятком ґуральної, тютюнової та особливо цукрової, яка виробляє тепер понад 15 міл. тон цукру, цебто посідає друге місце в Европі (після Німеччини) теж розвинена ще дуже замало. Наприклад текстильної промисловости Україна власне не має. Ще в гіршому становищі перебувають українські землі поза совітською Україною, бо вони являються цілком аґрарними теренами, бо там за винятком добування нафти та лісового промислу власне нема ніякої промисловости.

Себто суверенна соборна Україна для свого всебічного та доцільного економічного розвитку на засаді власної господарської самовистарчальности потрібуватиме безупинної розбудови своєї важкої промисловости, бо лише таким робом українська нація буде в стані з хліборобської перетворитися в промислову. І нема сумніву, що так воно й буде, бо на українських землях вже й нині панує велике аґрарне перенаселення, а тимчасом Україна має безперечні можливости для належної розбудови всіх галузей промисловости. Зокрема українську промисловість будівельну та хемічну, а також деякі галузі харчової промисловости, шкіряну та особливо текстильну можна буде поширити у 5—6 разів. Наприклад на совітській Україні вже в 1931 р. засівна площа під бавовною становитиме понад 150 тисяч гект., а в 1933 р. вона досягне 500 тисяч гект. Так само значно збільшиться засівна площа під леном, коноплями, та кенафом (ця рослина заступає джут).

Хоч українське сільське господарство і розвивається нині з причини несприяючої політики окупантів досить мляво, проте лише совітська Україна дала в 1930 р. коло 22 міл. тон збіжжа. Себто совітська Україна займає нині у продукції збіжжа перше місце в Европі, не рахуючи Росії. Колиж взяти всі українські землі докупи, то соборна Україна продукує нині понад 30 міл. тон збіжжа та займає третє місце у світі (після Злучених Держав та Совітської Росії). Проте соборна Україна продукує 6 сотнарів пшениці, жита, ячменю та вівса на душу населення (майже стільки як Арґентина, а більше лише Канада та Австралія), тоді як Злучені Держави лише до 5 сотнарів, Совітська Росія 4.7 сотн., Мадярщина 4.5, Еспанія 4.3, Польща 4.2, Франція 4, Булгарія 3.6, Чехословаччина 3.5, Румунія 3.4, Німеччина 3.1, Південнославія 2.7, а Італія 2.1 сотнарів.

Як відомо, перед війною Росія вивозила до Европи коло 10 міл. тон збіжжа, з чого на долю українських земель припадало більше половини, а саме до 6 міл. тон. Цього року Совітський Союз намагається вивезти до Европи 3 міл. тон переважно української пшениці та ячменю. До 1930 р. Москва силоміць вивозила річно з Сов. України до Росії від 2—3 міл. тон збіжжа. Звичайно, незалежна Україна буде дбати про інтензифікацію свого сільського господарства та значно поширить засівну площу під технічними культурами, щоб забезпечити належний розвиток української легкої промисловости. Проте з часом значно піднесеться врожайність землі (нині гектар дає всього 9—10 сотнарів), так що Україна завжди буде встані вивозити неменше 5 міл. сотнарів пшениці та ячменю, закуповуючи в Европі велику скількість машин та устаткування для розбудови власної промисловости та перевозу.

Навпаки, українське скотарство з ріжних причин перебуває нині в досить тяжкому становищі. Правда, соборна Україна й тепер щодо скількости всеї худоби займає третє місце в Европі та 9 у світі, але на душу населення України припадає всього 0.8 штук худоби (коней, рогатої худоби, свиней та овець докупи), тоді як на душу населення Еспанії припадає 1.8 штук, на душу населення Румунії 1.4, Південнославії — 1.2, Франції 0.9, Злучених Держав 1.5, Канади 2, а Арґентини навіть 7 штук (правда, Німеччина має менше, а саме 0.7 штук).

(Конець буде)

Могло бути ще гірше!

Майорко Фірулкес здибав на вулиці знакомого:

— Ти чув! Старий Болденштайн прийшов учора додому й застав свою жінку в обіймах любовника. Як стій добув револьвер і застрілив жінку, любовника й себе.

Знакомий похитав на те лише головою:

— Могло бути ще гірше!

— Що значить іще гірше? Три трупи, то тобі ще замало?

— Як би він прийшов був позавчора, то був би застав там мене!

Д-р А. Т. Кібзей.

СПОМИНИ З ПОБУТУ НА УКРАЇНІ.

(12)

Аґітація на радіо.

Ціле пополудне того дня я прохожався вулицями та розглядався по ріжних площах; оглядав ріжні будівлі, театри, заводи і т. д. Був аж коло Київського Музею Революції (при вул. Короленка ч. 57); коло Всеукраїнської Академії Наук (вул. Короленка 54); коло Київського Інституту Народньої Освіти (вул. Короленка ч. 58); а переходячи вул. Леніна, почув я, як щось біля театру голосно викрикує. Прийшовши ближче, довідався я, що це хтось через радіо говорить. І справді, якийсь мабуть урядовець промовляв із Харкова чистою українською мовою; подавав новинки зі світа. Описував робітничі страйки в Румунії, і то в дуже рожевих барвах; ціла його промова була перелицьована на соціялістичний лад в цілях аґітації. Слухачів не було багато. Стояло нас при радіо-апараті всього 10 до 1. осіб. Переходячі люде зупинялись на хвильку та йшли дальше. Значить: надокучили їм ті промови.

Того самого вечера я знову пішов на концерт до „Пролетарського Саду", де слухав хоральних співів. Співали по українськи, по російськи, а навіть по італійськи. Концерт загалом був дуже добрий.

Так скінчився мій другий день у Київі.

Третій день у Київі.

В гостях в Української Православної Церковної Ради.

У вівторок, 13. серпня, по сніданню, я — як вище сказано — полагодив передусім справу з пашпортом, а відтак (будучи близько Софійського Собору) я рішився зложити офіціяльну візиту українському Архіепископови та іншим членам Укр. Православної Церковної Ради. При Соборі є будинок, Митрополичий Дім, де містилася тоді та Церковна Рада. Туди я й зайшов і якраз на час.

Митрополит та урядовці Церковної Ради якраз тоді відбували засідання. Я не заповів згори моєї візити; тому, коли я сказав, хто я та чого прийшов, вони з початку дуже довго допитувались у мене то про це, то про те, — значить, підозрівали мене. І не спішилися, щоб мене приняти. Аж мій американський пашпорт переконав їх, що я не „шпіон", а коли ще й до того я сказав, що дуже добре знаю п. Василя Свистуна з Канади та що він мій шкільний товариш та що я рівнож знаю Архіеп. Івана Теодоровича з Америки, — то аж тоді повірили мені й запросили мене до кімнати, д відбувалося їх засідання.

Я представився їм так як міг, заявив їм, що я ніякий „шпіон" та що, подорожуючи, мені буде цікаво побачитися з деякими церковними достойниками, а особливо передати їм привіт від Українців з Америки.

Це їх дуже зацікавило. Випитувалися багато про православну церкву в Америці й у Канаді, про п. Свистуна, про Архіеп. Теодоровича, тимбільше, що якраз під той час наспіла була до них вістка, що якийсь наш громадянин в Шикаґо подарував був Архіеп. Теодоровичеви чи укр. православній діецезії якийсь дім та землю. — Випитувалися також про протоєрея Савчука з Канади й інше. Пізніше дали мені нагоду до того, щоб і я міг дещо від них довідатися. Отож я роспитувався їх про їхнє життя, про будучність Укр. Православної Церкви і т. і.

Мені відповідав сам Митрополит. Говорив дуже обережно; виминав усякі натяки про большевицький уряд, — значить, або боялися мене або й підозрівали. Всеж таки довідався я, що радянський уряд нібито не заборонює церкви, але й не піддержує її. Кождий чоловік, що належить до церкви або інтересується нею, вже через те саме неначе тратить громадянські права. Йому відбирають право голосування при всяких виборах і всякі надії або сподівання на якунебудь ...ову службу чи посаду. Ба... рков у Київі зачинено або перемінено їх на всілякі театри, клюби, музеї і т. п.

Я питався, яким способом зачиняють церкви. Митрополит пояснив мені, що всі церкви й церковне майно належить до держави. Церковна громада має право лише виарендувати церкву для свого вжитку від держави, а щоби зачинити яку церкву, то вистане, щоби лиш якесь число довкола неї мешкаючих робітників внесли до уряду відповідне прохання, щоб церкву зачинити або обернути на якийнебудь клюб чи ресторан і т. п. Держава дуже радо на це погоджується.

Дальше довідався я, що священиків не перестають переслідувати й за щонебудь беруть в тюрму. Якраз тоді один з його українських православних священиків сидів в тюрмі.

Про українську мову розвелась між нами довша розмова. Довідався я, що у всіх православних церквах, які належать до Софійського Собору або які мають урядовий звязок з Укр. Прав. Церковною Радою, богослуження відправляються в українській мові. В деяких церквах у Київі, як приміром у Володимирськім Соборі, богослужебна мова є чисто російська, а знову в інших старославянська.

З того я міг зробити висновок, що у Київі, а й на цілій Україні, є три роди церков, а саме: українська православна, російська православна (зближена до радянського уряду або т. зв. „жива") і третя, старославянська, що держиться стародавної церковної мови й звичаю, а на загал говорить по російськи.

Говорив мені митрополит, що українська мова в нижчих школах на Україні всюди заведена. Наводив примір, що малі українські діти вже не годні порозуміватись з московськими чи російськими людьми, бо одні говорять по українські, а другі по російськи й не розуміють себе.

Мої відвідини на засіданню Церковної Ради тревали около пів години. Я не хотів забирати їм більше часу, попрощався з ними, побажав успіхів та приобіцяв — так як о це мене просили — передати привіт заморським Українцям.

* * *

Складаючи візиту Укр. Церковній Раді, мені тоді й не снилося, в якій небезпеці я находився. Хто зна, чи й тоді не слідив хто за мною, які шпіони чи „чрезвичайка". Здається, що вже в той час Церковна Рада була під пильним доглядом радянської тайної поліци, бо по недовгім часі (коли я вже вернувся до Америки) ми всі тут читали, що того самого митрополита і інших наших заслужених людей у Київі большевики увязнили, судили й післали в тюрму чи на вигнання... Отож могли були і з мене робити допити та хто зна, чи й про мене не було якої згадки в слідстві або в процесі проти членів Церковної Ради?

Ще раз у Софійськім Соборі.

По відвіданню Церковної Ради я ще раз, але сим разом докладніше, оглянув Софійський Собор в середині. Тут хочу подати читачам деякі історичні факти, що відносяться до цеї величавої будівлі. Заснував її — як вже сказано — князь Ярослав в р. 1017 або 1037. В роках 1416 і 1482 Собор був частино зруйнований наскоками кримських ханів. Собор переходив з рук до рук. Цінности Собору руйнувались. Майже цілком зруйнований Собор відбудував київський митрополит Петро Могила (1632-1647), а відтак гетьман Мазепа (1690-1697).

Софійський Собор — це один з найкращих памятників світової архітектури й мистецтва. Багато в ньому византійських признак. Соборні врата походять з кінця XVII століття і є вони місцевої української роботи в стилю „бароко". У вівтарі бані та в підбаннику перед вівтарем збереглися мозаїчні прикраси, зложені зі скляних кольорових кубиків, що є втиснені у тинкування стін. Теперішна підлога Собору є нова, але під нею збереглася ще стародавна.

Теперішний іконостас Собору є дуже інтересним зразком українського різьбарства з року 1747.

„Царські Врата" з чистого срібла. Середина Собору є оздоблена знаменитими мозаїками та фресками, які походять ще з XI.століття. Фрески трохи попсувались від невмілого відновлювання Собору вже в XIX столітті.

Але найважніше те, що в Соборі є до нині збережений саркофаґ (домовина) князя Ярослава. Це незвичайно цінний памятник історичний, зроблений з мармору і вирізьблений в XI столітті.

Теперішну дзвіницю Собору збудовано в р. 1748.

Софійський Собор своїм богацтвом та ролею в загальнім релігійнім руху на Україні був зараз другим після Київо-Печерської Лаври.

У ризниці Софійського Собору зберігались дві золоті митри, оздоблені дорогими жемчугами і каменями.

Надзвичайно велику ролю відограв Софійський Собор для недавнього відродження української національної державности й для української автокефальної церкви.

(Дальше буде).

— Знаєш, я пробудився вчора в ночі й бачу на стіні якусь тінь. Я схопив зпід подушки револьвер і вистрілив, а потім засвітив світло. І подумай, що я побачив. То був мій власний сурдут, який я повісив був на спинці крісла. Не уявляєш собі, як я тоді злякався!

— Та чого?

— Ти питаєшся, чого?! Уяви собі, як би я був мав іще той сурдут на собі!

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

AN APPEAL TO YOUNG UKRAINE.

Close observation has led me to the conclusion that the Ukrainians of America as a class have not sufficiently reached such a stage of importance as would merit their proper respect and knowledge by the American public. Ordinarily, when one mentions the word Ukraine or Ukrainians to an American, he is still met with the same air of inquiry as were our parents, when they first arrived here. Of course, the more intelligent people have heard of Ukraine; however, their knowledge is not based on any achievements of the Ukrainians of America, but is usually gained by cursory reading of the European affairs, especially that of Russia and Poland. This is a rather discouraging fact to many Ukrainians for the reason that although most of them have been Americanized to a great extent, there still exists in them an unextinguishable love and regard for the Ukraine. The story of Ukraine, full of terrible catastrophes, with the frightful Tartar menace and oppression endured for centuries, still lives in the consciousness of even the most uneducated Ukrainian. How few happy moments does the history of the Ukraine present, and yet no people in the world so dearly loves its past and proudly honors its national heroes as do the Ukrainians. "Breathes there a man with soul so dead" who is an Ukrainian can recall without a thrill of pride the naval expeditions to Constantinople, the old princes of the Kiev dynasty, the hetmans and the great commanders of the Cossack period. Therefore, it seems to me a shame that such an Ukrainian consciousness has not left its imprint upon the minds of the American public.

We, the younger generation, cannot place the blame for this deplorable situation upon our parents. They are not to blame. Their advent to this country was met with innumerable obstacles. They were a lonely people in a strange land, without a knowledge of its costoms, its language; handicapped in striving to earn a living. It was a struggle for existence, and to the credit of our parents they slowly but surely overcame these obstacles, so that now we can see the fruits of their labors in the form of churches, schools, newspapers, and the various fraternities and sororities. Throughout all these years of adversity they have managed to adhere; not to be assimilated by other groups and nationalities. But in their struggle for existence they could not find any time for the diffusion of knowledge of the Ukraine among the people of America. Comparatively speaking, it is but of late that they have been able to make inroads upon the American consciousness of Ukraine by forming political and educational clubs which serve as a connecting link between the Ukrainians and the Americans. Therefore it behooves us, the younger generation, to take up their task and "carry on." For if we fail then the responsibility will rest squarely upon our shoulders, and not upon our parents.

"Well, how am I to 'carry on?'" is the perfectly natural query that I hear. In the first place, an Ukrainian should never forget that he is an Ukrainian. I cannot impress this too strongly, for I have noticed a tendency among certain of our younger people to be assimilated by other nationalities, such as the Russians or the Poles. Never be backward in admitting that you are an Ukrainian. If your hearer professes ignorance of Ukraine, be suprised, or at least pretend to be surprised at such woeful ignorance. Make such a person feel that his education has been sadly neglected. There is quite a bit of psychology in this. Don't hesitate to use it. If you attain a high position in American affairs, use such a position as a means of advancing the Ukrainian cause as much as possible. Let the public know that you are an American, but of Ukrainian descent. Use some of your leisure to study the Ukrainian language, history, customs, both in Ukrainian and English print. Organize yourselves into various clubs as well as sororities, religious as well as educational and political, especially the kind that will bring you into the public eye. Support the various Ukrainian institutions, such as churches, schools, organizations, newspapers, Ukrainian teachers, writers, poets, composers and dramatists, both morrally as well as financially. To summarize, take an active interest in anything which pertains to Ukraine.

I am quite certain that if the foregoing suggestions are carried out faithfully, that then the American public will become Ukraine-conscious. Undeniably, this result will be most advantageous to the Ukrainians in their struggle for liberty. The world today is in a state of unrest, ready for a change. Therefore, now is the time for us to act. Strike while the iron is hot.

Submitted by

Stephen Shumeyko, L.L.B.,

26 Morton St., Newark, N. J.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

КЛІВЛЕНД, О.

Жіноче віче й „День Матери".

Дня 10 травня відбулося в Клівленді в Українськім Народнім Домі жіноче віче, получене з концертом, присвяченим „Дневи Матери".

Віче й свято влаштовано заходом Сюза Українок.

Віче відкрила предсідателька Катерина Ділай, а вступне слово виголосив о. сов. Лев Левицький, місцевий парох.

Шановний бесідник представив присутним образ української матери, яка видала нам і виховала стільки героїв, котрі поклали свої голови за краще майбутнє нашого народу. А далі о. Левицький говорив про велике значіння жіночих организацій, а зосібна підніс заслуги нашої організації, Союза Українок.

Бесіда о. Левицького, повна чувства й патріотизму, зробила на всіх дуже миле враження. При кінці своєї бесіди о. Левицький представив присутним п-ню Олену Лотоцьку, предсідательку й організаторку Союза Українок, яку повитано щирими оплесками.

Потім відспівали дуети панна Волошин і п. Вацик і п. Іван Волошин та п. Смільчак. А панна Волошин відспівала ще сольо „Ой пішлаб я на музики".

По тих точках мала відчит пані Стангричук на тему „Свято Матери" в мові українській, а пані Корівчак говорила на тусаму тему по англійськи.

Додамо, що пані Корівчак не є українського роду, але мимо того вона не тільки розповіла історію „Дня Матери", звідки це свято взялося і як поширилося, але представила образ української матери, як її змалював наш безсмертний геній Т. Шевченко у своїй поемі „Наймичка". Пані Корівчак закінчила свій реферат побажанням, щоби ми могли в як найскоршім часі відсвяткувати „День Матери" на вільній українській землі.

По тих рефератах відспівали дуети панни Волошин і Вацик і Софія Кухта й Анна Кухта.

А далі забрав голос наш адвокат, п. Малицький, котрий звернувся зі спеціяльним апелем до молоді, взиваючи її любити і шанувати своїх матерей, а крім них ще й любити спільну матір, нашу „Неньку Україну".

Потім говорила пані Лотоцька, котра виголосила головний реферат про Союз Українок, його завдання та ту працю, яку та організація зробила на протязі свого 6-літнього існування в Америці.

Бесідниця обговорила конечну потребу творення молодечих відділів Союза Українок, а далі потребу ведення пропаґанди в справі національній, піддержування українських шкіл і допомоги рідному краеви. Зосібна обговорила п. Лотоцька бару Медичного Фонду, який має залишити в старім краю поважний слід жертволюбивости українського жіноцтва в Америці.

Далі звернулася бесідниця до молоді, порушуючи „День Матери" та наклонюючи її до організації молодечих клюбів під назвою „Молода Україна". До молоді говорила п. Лотоцька англійською мовою.

По відспіванню сольових пісень молоденькою дівчиною Аниною Кайдьо та п. Іваном Волошином, заспівав ще наш професор, громадянин Павловський. А потім закінчено це свято відспіванням національного гимну.

На святі зложили жертви слідуючі: п. Головчак $5; по $1: Корольков, Банась, І. Білинський, Павук Пазя, Розомило М. Т. Габрівська, Ділай, Тулай, Павловський, Лазука Софія, Попихач М. з Лейквуд, Михно Софія, Кухта; по 50 центів: Липян, Хроменко, Милянич, Сорока, Чубінська, Білинська, Волянський Василь.

Тулай,

Стангричук, секретарки.

ЧЕСТЕР, ПА.

Праця Союза Українок.

При Українськім Народнім Домі істнує в нас Союз Українок ч. 1, про який мало коли де була згадка. Цей поважний відділ жінок заслугує на згадку в нащій національній пресі, бо це енергічні й свідомі жінки, що взяли собі за ціль помочі в нашому народному життї і в справі визволення самостійности України. Союз найбільш старається помогти рідній школі при нашій громаді й організації доростаючої молоді. Ті жінки розуміють, що коли жінка-мати не дасть дітям своїм рідної мови і не навчить їх любити і шанувати все, що своє, рідне, то тяжко буде опісля цих дітей при нашій народности придержати. Цього року, перший раз в нашій громаді, Союз Українок уряди „Свято матери" дня 17. травня з величавим концертом нашого громадського хору і школи під управою учителя д. С. Мусійчука. Свято випало знаменито. Були і чужинці та подивляли нашу сильну організацію.

Про це свято була згадка в американськім "Chester Times" з дня 18 травня, яка буде передрукована на іншім місці.

Громадянин.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

У вівторок, дня 12 травня 1931 року, в годині 4 пополудні, помер по довгій недузі Теодор Задорецький, член бр. св. Архангела Михаїла, від. 213 У. Н. Союза, в Бейон, Н. Дж.

Покійний походив з села Лани, повіт Бібрка, Галичина. Прожив 51 років. До Америки приїхав у 1907 році. Вступив у члени бр. св. Арх. Михаїла 16 грудня 1913 року.

Покійний зіставив жінку й пятеро дітей. Похорон відбувся 14 травня в 10 годині рано.

Нехай земля буде йому пером!

Н. Путас, секретар.

Бейон, Н. Дж.

PRESS REPORTS ON UKRAINE AND UKRAINIANS.

The complaints of the Ukrainian minority in the Polish province of Eastern Galicia have now come before the Committee of Three, which the Council of the League of Nations set up according to its usual procedure for dealing with minority grievances. The Ukrainian complaints arise from the conduct of Polish troops and civil authorities during the campaign—according to the Poles, of "pacification," according to the Ukrainians, of terrorisation—which was carried out in Eastern Galicia last autumn. One would have thought that by now the facts, horrifying as they were, had been sufficiently established; but apparently the Committee of Three holds a different opinion. According to the exiguous accounts which are all the public has been offered, the Committee, having heard a report presented by Senor Azcarate, a member of the League Secretariat, has adjourned after requesting further information from the Polish Government. Though there is still time for another meeting before the next session of the Council in June, matters move slowly in Eastern Europe, particularly where minorities are concerned. It is, therefore, earnestly to be hoped that Mr. Henderson—the Chairman of the Committee—will speed matters up so as to ensure that this time, at least, interested lethargy shall not succeed in blocking the course of justice.

(The New Statesman and Nation, London, April 25, 1931).

When the Council of the League of Nations meets on Monday week it will presumably have to devote some part of its time to the minorities question, and we hope that it will show some resolution in its judgments and decisions. Europe is honeycombed with minorities groaning under real or alleged grievances — too many of them real. The worst sufferers of late have been in Poland; the troubles in Upper Silesia and in Eastern Galicia are fresh in everyone's mind. At the last session of the League Council efforts were made to remedy the mischief in both these cases. But in neither have they met with much success. In Silesia the Polish Government promised punishment of the guilty, compensation for the injured, and general measures of appeasement. Yet the past four months have produced little or no improvement. Some monetary compensation has been paid to the victims of outrages; but otherwise things remain pretty much as they were, and the attitude of the local Polish authorities to the Germans — which is clearly the decisive factor in the situation — is repofted to be unchanged.

* * *

In Eastern Galicia the position is still more unsatisfactory. The complaints of the Ukrainian minority there of the Polish terror last autumn were referred by the League Council to a Committee of Three, under the chairmanship of Mr. Arthur Henderson. This Committee, as we stated a week or two ago, met and adjorned with a request for further information from the Polish Government. What was this further information that it wanted? Surely the facts were sufficiently established. Did the Committee adjourn in the hope that the Poles and the Ukrainians were settling matters by themselves? If that was the notion, it was illusory. There is no sign of a comprehensive settlement of the kind, and the Ukrainian deputies in Poland have formally denied that any serious negotiations for it have taken place. The failure of the League to grasp this minorities nettle firmly is lamentable. Ignoring it or making light of it does not help to lessen the danger. And the danger will obviously be enhanced, if the thesis favoured by certain Governments comes to be accepted — the thesis that Minority complaints, once settled in national courts, cannot be carried on appeal to the tribunals of international justice.

(The New Statesman and Nation, London, May 9, 1931).

— У нас в Італії, — чваниться Італієць — літом така спека, що мухи не можуть літати в повітрі, бо обсмалюють собі крила.

— А в нас в Америці — відповідає Американець — літом така страшна спека, що ми куркам мусимо в літі давати їсти айскрім, щоби не несли варених яєць.

На християнську віру перейшли три жиди: Йойна Гольдштаб, Ізидор Файльхенфельд і Майорко Боденштайн. І тепер вони оповідають, з яких причин змінили віроісповідання.

Йойна Гольдштаб каже:

— Чому я перейшов на іншу релігію? Виж знаєте, що я тепер женюся з християнкою. Я її так дуже люблю — і це є одинока причина; чому зміню віру моїх батьків.

Ізидор Файльхенфельд каже:

— Я перейшов на іншу віру з менше поетичної причини! Я хочу дістати державну посаду і в цьому мені на перешкоді батьківська віра! А ти, Майорку, чому то став християнином?

Майорко Боденштайн ударився в груди тай каже:

— Я перейшов на християнство з переконання!

На це тамті оба в один голос:

— Це можеш оповідати гоєві, не нам!

Судія (до вломника): Чи ви самі виконали цей влом, чи мали спільників?

Вломник: Пане судде, я мушу сам цілу цю роботу робити сам один. В нинішних часах годі здатися на спільників.

РЕКОРДИ ДУХОВОЇ ТВОРЧОСТИ.

Хочемо тут згадати про духову творчість лише щодо скількости, а не щодо якости. Видно тут величину продукції яку може витворити одно життя, а це потверджує гадку, що „ґеній це пильність".

Леонардо да Вінчі, що був „лише в вільних хвилинах малярем і різьбарем", а властиво інжиніром, фізиком і винахідником, уважається також незвичайно творчим письменником. Написав 120 книжок; богато з них попропадало, як і його різьби. Але число його статей, начерків і обчислень, які до сьогодня задержалися, переходять тисячі.

Раймунд Люль (ур. 1235), автор твору „Арс маґна Люллі", котрому давніше в фільософічнім світі приписувано деяке значіння, був рівночасно великим письменником. Написав найменше 500 розвідок теольоґічного, фільософічного й альхемістичного змісту. Інші джерела подають, що творчість Люлля дійшла до 4,000 праць.

Продукція еспанського поета Льопе де Веґи своєю ріжноманітністю перевищає все можливе. Він сам обчислив, що написав до року 1631 понад 1,500 комедій і 400 менших драматичних творів. З того заховалося біля 500, а інші пропали. До того треба додати величезну скількість його дрібних оповідань, ліричних поезій і дидактичних творів, які містяться в дальших 21 томах, виданих у Мадриді.

Також ґеніяльний земляк Веґи — Кальдерон виявив богату творчість. Написав понад 200 драматичних творів.

Гоноре де Бальзак, французький письменник, у своїм працьовитім життї довів до цього, що написав 90 повістей і новель, які разом творять бібліотеку, зложену зі 120 томів.

Творчість старшого Олександра Діма (французький письменник) представляє досить цікаво Е. Енґель в історії французької літератури. Обчислено, що Діма написав втроє стільки, що Вольтер, якого всі твори є зібрані в 100 томах. І справді катальоґ його видавця Леві подає 300 томів старшого Діма, а той спис має бути неповний.

Між математиками найбільше творчий був Леонард Ойлер. Про нього пише М. Кентер в історії математики таке: „Ледви, чи можна найти ділянку математики, в якій Ойлер не працював би. Колиб видати все, що Ойлер написав, то на це треба би було 2,000 аркушів друку найменше". Отже це було би може 30 томів найбільшого лексіконового формату, де кожний рядок обговорює найтяжчі питання незвичайно бистро.

Також Олександра Гумбольта (німецький учений) треба зачислити до великих творців. Професор Льойніс сказав 1856 року: „Всі твори Гумбольта коштують коло 3,000 карбованців".

Вкінці згадаємо й письменницю Жорж Санд (французька письменниця). Повне паризьке видання її творів обіймає 109 томів. Видавець і друкарня працювали 20 літ, щоби видрукувати всі її твори. Санд писала безупинно й просто не можемо зрозуміти, де в неї знайшовся ще час на її життеві романи крім писаних. Оповідають, що вона навіть і в ночі коло другої години, коли скінчила вже одну повість, брала новий папір, щоби ще написати хоч початкові розділи нового твору.

ЧИ ЖИЮТЬ ЛЮДЕ НА МАРСІ?

Віра, що й на інших планетах живуть істоти подібні до нас, так сильно закорінилася в умах людей, що вони й не всилі уявити собі ці планети. Тому зрозуміло, що і вчені займаються тим питанням. Одначе досі не вдалося вченим доказати нічим, що на планетах є якісь сотворіння, тим менше люде. Найбільше під тим оглядом займалися найближчою планетою Марсом. Близькість Марса вможливлювала астрономам докладно оглянути його поверхню, так що є доволі добре знана. Але чи живуть там люде, так як на землі? — годі було ствердити, хоч про те написано цілу літературу, більше або менше наукову. Тепер лише заходами каліфорнійського университету зроблено 1,700 фотоґрафічних знимок планети Марса і на основі тих знимок учені прийшли до переконання, що плями на Марсі то не є канали, як досі думали. Також доказано, що Марс має температуру подібну до температури землі. Промір Марса є 3,131 миль, себто 75 миль менше, як давніше думали. Проф. Роберт Дж. Трамплер з лікового університету робив досліди на спілку з В. Г. Райтом у 1924. році, коли то Марс був найближче від землі (355 міл. миль) і дійшов до вислідів, що загадочна сітка плям, то ростинність Марса. Згаданий професор переконався також, що атмосфера Марса доходить до 52 миль від планети, коли атмосфера землі досягає 68 миль далеко. „Що торкається життя на Марсі — сказав професор — то хтонебудь на вулиці знає про це стільки само, що й ми. Одначе ми знаємо, що там є ростинність". Так Марс остається й дальше для нас загадкою. Але треба вірити, що колись прийде день, коли ця загадка буде відгадана. Стільки довіря треба мати для людського духа.

ВІСТИ З СІЧОВОГО БАЗАРУ „СУРМА".

103 АВЕНЮ А, НЮ ЙОРК.

Застановляючись над поширенням бизнесу нашої фірми, рішено навязати дісніші зносини з европейськими підприємствами. В тій саме цілі Корпорація Сурма виделеґувала гр. М. Сурмача, який вже 30 квітня виїхав кораблем „Дойчлянд" в Европу.

Вістями про бизнесові успіхи в Европі при нагоді поділимось з шан. читачами.

На днях відвідав наш склеп гр. Д. Голод з Порт Джервис, Н. Й., і просив нас подати до публичного відома поправку в справі приїзду перших наших іміґрантів до Америки, про що вже була у Свободі свого часу згадка. Каже гр. Голод, що ніхто інший, лише Павло Хиляк з села Луг, разом з Киприяном Квочка з села Смерековець та Василем Млинариком з села Ждиня(всі три з Горлицького повіту, були першими нашими іміґрантами в Америку. Виїхали вони в березні 1879 року і їхали 27 днів.

Відвідали наш склеп ще й сі гр.: П. Ткачуки з Скрентон, Па. Шлапак з Гейзелтону, А. Присунька та Е. Лиxтей з Ютика, Н. Й. В. Калина з Ансонії, Конн. Т. Захаревич з Дербі, Конн. І. Макаровський і М. Вовнянка з Амстердам, Н. Й. В. Жук з Бател Крік, Міш. І. Борис з Вунсакет, Р. Ай. М. Кудрик і П. Пивовар з Еверет, Масс. П. Пелех і Ю. Пелех з Матапан, Масс. та Іван Перчак з Ню Гейвен, Конн. Всі згадані гості купували ріжні річи, як: ноти, машинки до писання, рекорди, книжки, фотоґрафічні апарати, рольки на пяно, ручні фонографи і т. п.

Закупили в нас радія слідуючі громадяни: О. Ліпка з Джерзи Сити, Віктор Комбінація. М. Волинець, Віктор Комбінацію. М. Іванчук свому синови машинку до писання. Ф. Пацевко, Бронсвик Комбінацію. А. Палаціяно з Пасайку, Н. Дж., Маджестик Радіо. І. Йоняк, Віктролу. А. Кемпа з Елізабет, Н. Дж., машинку до писання. А. Дубас з Ню Йорку, Віктор Радіо. А. Галатин з Клифтон, Н. Дж., Маджестик Радіо. М. Федорин з Валингтон, Н. Дж., Маджестик Радіо. Д. Палко, Ленґ Радіо. І. Марчак з Пасайку, Н. Дж., Віктор Комбінацію. В. Ломбарді, Спартон Радіо. Ф. Фариник, А. К. Радіо. Петро Тичинський і його син Михайло з Флорал Парк, Л. Ай., по одному Віктора Комбінації.

Отрималисьмо більшу скількість ріжних книжок зі Львова і також найновіші числа Літописи Червоної Калини і Літ. Вістника. З Радянської України Радіові Маґазини.

На численні запити щодо української години на Радіо, то сю справу перебрав Центральний Комітет українських товариств в Ню Йорку, який, віримо, її не заспить.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ТАРАС ТРЯСИЛО

„ТАРАС ТРЯСИЛО" — це перший історичний фільм, що зображує боротьбу Запорожців проти польських панів і своїх запроданців та татарських наїздників. Цей фільм буде висвітлений в таких місцевостях:

РОЧЕСТЕР, Н. Й. — В неділю, дня 24-го травня, в Українськім Робітничім Домі, 975 Джозеф Евня. Два рази: від 4 до 6 і від 7 до 9 вечером.

Всі Українці в тих місцевостях і з околиць повинні масово прийти та побачити фільм, що є найкращим зображенням життя на Україні у великій добі змагань геройських борців низовців Запорізької Січи.

ТАРЗАНОВІ ЗВІРЯТА.

(25)

Оповідання Кавірі так зацікавили Тарзана, що він уже не міг довго лишитися в селищу його племени, куди вони приїхали. Дикуни зі здивованням дивилися на білого мужчину, що розмовляв з їх ватажком. А ще більше вони боялися й недовіряли його волохатим „товаришам", що також були тут з Тарзаном. Тарзан старався скорше навчити свої малпи веслувати.

—o—

Коли наука веслування була закінчена, він вирушив з своїми „товаришами" далі в глибину африканських джунґлів. Три дні вони плили вгору по ріці. Нарешті Тарзан рішив лишитися на березі, а човен з малпами вирядив далі під кермуванням Муґамбі. Тарзан пояснив Муґамбі, що він хоче робити, а ватажкови малп, Акутови, наказав слухати Муґамбі, поки сам Тарзан вернеться до них за кілька днів. „Я вернуся скоро, як тільки знайду злих білих людей!", вигукнув Тарзан, коли вже човен відплив від берега.

Два дні Тарзан ішов по джунґлях у напрямку, який вказали йому в селищі Кавірі. Нарешті він опинився у великому селищі, де зявився до ватажка племени, що тут мешкало. Від того він довідався, що ґрупа білих людей тиждень тому відправилася вгору по ріці. Тарзан почував потребу відпочити трохи, щоб далі зі свіжими силами продовжувати своє пошукування. Скоро Тарзан заснув міцно, положивши свою голову на поріг одного куріня.

Ватажок племени покликав до себе найбистріших бігунів і двом з них дав певні інстукції. Два бігуни швидко побігли до ріки, а там по її березі поспішали вгору ріки. Три години пізніше, коли Тарзан ще міцно спав, на ріці зявилося кілька великих човнів. Ватажок племени дикунів став на березі ріки й, піднісши над головою впоперек свій спис, робив знак, що закликав човни пристати до берега.

—o—